

орієнтованого управління, що забезпечить цілісність, прозорість та довгострокову стабільність страхової діяльності.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 27.04.2025).

2. Кривошлик Т.Д., Татаріна Т.В., Лещенко І.В. Сутність та місце фінансової безпеки страхової компанії у системі фінансової безпеки держави. *Підприємництво та інновації*. 2024. Випуск 32. С. 172-179. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/32.26> URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/661> (дата звернення: 27.04.2025).

3. Статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (дата звернення: 27.04.2025).

Кривошлик Т.Д.,

к.е.н., доцент, професор кафедри банківської справи та страхування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Тарасенко А.Ю.,

студентка ОПП «Ризик-менеджмент фінансового бізнесу», 5 курс, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

В умовах економічної нестабільності, військових конфліктів, глобалізації ринків та зростання ризиків, страхові компанії стикаються з численними викликами, які впливають на їхню фінансову стійкість і здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами. Фінансова безпека страховика – це ключова передумова для його успішної діяльності, адже саме вона визначає рівень довіри клієнтів, стабільність страхового ринку та економіки в цілому. Актуальність даної теми особливо важлива в умовах військового стану в Україні, який створює додаткові ризики для діяльності страхових компаній. Серед них варто виділити зниження платоспроможності клієнтів, впливу інфляції на структуру активів і пасивів, зростання збитковості окремих страхових продуктів, а також посилення регуляторного контролю. Для забезпечення фінансової безпеки компаніям необхідно демонструвати гнучкість, здатність ефективно управляти ризиками, раціонально використовувати фінансові ресурси та вдосконалювати внутрішні процеси.

Основними викликами, з якими стикнувся страховий ринок України з початком війни є [1]:

1. Національний банк України повернув регуляторні вимоги. На початку повномасштабного вторгнення НБУ спростив регуляторні вимоги для підтримки ринку. Але виявивши згодом порушення фінансових нормативів та ризикову діяльність деяких компаній, НБУ повернув обов'язок своєчасного та повного подання достовірної звітності та інспекційні перевірки для контролю за фінансовим станом учасників ринку та запобігання кризовим ситуаціям. Також було відновлено застосування заходів впливу за порушення.

2. Страхування воєнних ризиків. До 2022 року страхові компанії в Україні переважно не мали продуктів для покриття воєнних ризиків. Проте, з огляду на воєнний стан, страховики почали розробляти відповідні поліси. З грудня того ж року деякі страхові компанії надали українцям можливість застрахувати майно від наслідків бойових дій (влучання снарядів, мін, руйнування, мінування, вибухи, пожежі) та застрахуватися від нещасних випадків, спричинених війною.

3. Виконання зобов'язань за договорами добровільного медичного страхування в зоні бойових дій стало серйозним викликом. Однак українські страхові компанії адаптувалися і багато компаній запровадили онлайн-консультації для забезпечення надання медичних консультацій в регіонах з обмеженим фізичним доступом до лікарень.

4. Падіння попиту. Через погіршення економічної ситуації та зниження доходів населення в Україні, попит на страхові послуги знизився [2].

Крім того, до викликів, що вплинули на діяльність страхових компаній, можна віднести такі:

- адаптація продуктового портфеля, через розробку спеціалізованих програм для покриття воєнних ризиків, зокрема страхування майна від бойових дій, пошкоджень через вибухи, мінування та інших наслідків воєнних дій. Це дає змогу страхувати як фізичних осіб, так і бізнес, що зазнає втрат унаслідок війни;

- в умовах обмеженого фізичного доступу до офісів і медичних закладів, впровадження онлайн-консультації та електронні сервіси, які дозволяють клієнтам дистанційно отримувати медичну допомогу, подавати заяви на відшкодування та користуватися іншими послугами;

- посилення роботи зі страховими випадками в зоні бойових дій, забезпечуючи оперативне та ефективне врегулювання збитків, що є ключовим для збереження довіри клієнтів у складних умовах;

- через значні коливання валютних курсів, інфляцію та інші економічні фактори страховики коригують стратегії інвестицій та управління активами з метою мінімізації ризиків і підтримання платоспроможності;

- для підвищення стабільності ринку посилюється співпраця з регуляторними органами, здійснюється активна участь у робочих групах та ініціативах, спрямованих на адаптацію законодавства та впровадження нових підходів до страхування воєнних ризиків;

- деякі страховики підтримують громадян і бізнес, постраждалих від війни, надаючи пільгові умови страхування або безкоштовні консультації, що формує позитивний імідж компанії та зміцнює її позиції на ринку.

Зміцнення фінансової безпеки страхового ринку прямо залежить від його успішного розвитку. Ця безпека формується завдяки комплексу

взаємопов'язаних факторів, що відображають поточний стан ринку, результати діяльності страховиків та їхні майбутні перспективи розвитку. Враховуючи це, серед ключових чинників забезпечення фінансової безпеки страхового ринку слід виокремити ті, що відображають стан його розвитку, а саме [3]: нарощування обсягів страхової діяльності; розширення асортименту страхових продуктів та послуг; зростання обсягів сукупного капіталу, страхових резервів, нагромаджених страхових активів і в їх складі інвестиційних активів; забезпечення належної фінансової надійності, платоспроможності і стійкості страхових компаній; забезпечення ефективного регулювання, нагляду і контролю за страховим ринком, недопущення зловживань і порушень чинного законодавства у страховій діяльності; інтеграція вітчизняного страхового ринку у європейський і світовий фінансовий простір; визначення оптимальних меж передачі страхових ризиків перестраховим організаціям з метою недопущення надмірного вилучення капіталу зі страхового бізнесу.

Позитивною тенденцією сучасного страхового ринку є скорочення кількості страхових компаній, включно з компаніями зі страхування життя, які є особливо важливими з огляду на мізерний розмір пенсій, які більшість громадян отримують із солідарної системи, та гальмування державою процесів запуску другого обов'язкового (накопичувального) рівня пенсійної системи. Тенденція зменшення страхових компаній, у тому числі компаній зі страхування життя представлено на рис. 1.

Зауважимо, що з 1 липня 2020 р. вимоги до учасників страхового ринку суттєво посилювалися внаслідок реалізації проекту «Спліт», який передбачав перехід таких функцій, як регулювання та нагляд за страховиками до НБУ, що спричинило різке скорочення кількості страхових компаній на страховому ринку України.

У 2024 р. ринок залишило майже 55% страховиків, що здійснювали ризикове страхування, Близько 30% страхових компаній припинили діяльність ще до початку повномасштабного вторгнення — переважно це були установи, які не обслуговували населення та не здійснювали значних страхових виплат. З початком активних бойових дій частка таких компаній зменшилася ще на 25%.

Рисунок 1 - Кількість зареєстрованих страхових компаній в Україні, у тому числі компаній зі страхування життя

Джерело: сформовано на основі [5,6]

Із ринку вийшли страховики, зареєстровані на тимчасово окупованих територіях (5%), а також учасники ринку, які здійснювали діяльність із порушенням законодавства, регуляторних вимог і зобов'язань або мали

непрозору структуру власності (20%) [4]. Вже до кінця року кількість зареєстрованих компаній знизилась до 65 (на початку року була 101), а станом на квітень 2025 року їх налічується 63.

Значне скорочення кількості страхових компаній з одного боку свідчить про активні процеси консолідації ринку, об'єднання капіталів та утворення більш потужних його операторів, а з іншого – про високий рівень конкуренції та дію чинників, що посилюють ризики та загрози в діяльності страхових компаній. Зміна моделі державного регулювання страхового ринку, що включала передачу наглядових функцій до Національного банку України та подальше посилення вимог до страхових компаній, також вплинуло на зменшення кількості страховиків на ринку.

Забезпечення фінансової безпеки страхових компаній в умовах сучасних викликів потребує системного підходу та впровадження стратегічних і тактичних заходів. Насамперед важливим є створення ефективної системи управління ризиками, яка має включати як ідентифікацію ризиків, так і методи їх мінімізації. Страховики повинні активно застосовувати перестраховування, диверсифікувати портфелі страхування, формувати достатні страхові резерви та зберігати ліквідність активів.

Крім того, важливим інструментом забезпечення фінансової безпеки є посилення внутрішнього контролю та аудиту, що дозволяє оперативно виявляти проблеми у фінансовому управлінні та мінімізувати шахрайські дії. Усім страховим компаніям необхідно упроваджувати сучасні інформаційні системи для фінансового моніторингу та аналізу ризиків, що підвищить прозорість їхньої діяльності.

Важливим чинником забезпечення фінансової безпеки є адаптація інвестиційної політики компаній до умов воєнного часу. Для цього необхідно уникати вкладень у високоризикові інструменти та зосередитися на надійних активах — зокрема державних облігаціях, банківських депозитах або фінансових інструментах із гарантованим поверненням коштів. Водночас, необхідно зберігати баланс між прибутковістю та безпекою інвестицій для підтримання стабільного фінансового стану.

Отже, в умовах економічної нестабільності та війни в Україні фінансова безпека страхових компаній набуває критичного значення. Тенденція зменшення кількості страхових компаній на ринку є яскравим свідченням наявності серйозних викликів і загроз в їхній діяльності, що безпосередньо негативно впливають на їхню фінансову надійність та погіршують стан фінансово-економічної безпеки в цілому. Забезпечення цієї безпеки вимагає від страховиків високої адаптивності та ефективного управління ризиками, а від держави – підтримки стабільного регуляторного середовища для забезпечення стійкості страхового ринку.

Список використаних джерел

1. Ситник, Н., Михайлюк, М. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни. *Молодий вчений*, 5 (117), 169-173.

2023. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-33> (дата звернення: 15.05.2025).

2. Гладчук О. Фінансова безпека українських страхових компаній у сучасних реаліях. *Економіка та суспільство*, (55). 2023. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-40> (дата звернення: 15.05.2025).

3. Черкасова С. В., Бойчук А. С. Сучасні тренди розвитку страхового ринку та чинники забезпечення його фінансової безпеки. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*, (81), 59-65. 2025. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-81-08> (дата звернення: 15.05.2025).

4. Скрипник Г., Якименко В. Діяльність страхових компаній України в умовах воєнного стану. *Цифрова економіка та економічна безпека*, (2 (11), 151-156. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.11-23> (дата звернення: 15.05.2025).

5. Наглядова статистика. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/super-vision-statist>. (дата звернення: 15.05.2025).

6. У березні 17 небанківських фінансових установ та один банк виключено з реєстрів. *Національний банк України*. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-berezni-17-nebankivskih-finansovih-ustanov-ta-odin-bank-viklyucheno-z-reyestriv> (дата звернення: 15.05.2025).

Лавренюк В.В.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи та страхування,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ INSURTECH ТА МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕСТРАХОВИХ МЕХАНІЗМІВ

Повномасштабна агресія рф перетворила страхування воєнних ризиків на критичний елемент фінансової безпеки України. Відсутність достатньої місткості внутрішнього ринку й обмежена готовність глобальних перестраховиків приймати ризики зумовили потребу у синергії державних гарантій, інноваційних InsurTech рішень та міжнародних перестрахових механізмів. Прийняття постанови КМУ № 388 від 09.04.2024 р. і розроблення закону про систему страхування воєнних ризиків, що передбачає створення Державної агенції зі страхування воєнних ризиків, стали першим кроком до формування цілісної інфраструктури захисту інвестицій та активів. Зокрема, у 2025 р. Експортно-кредитне агентство вже забезпечило покриття експорту на 5,35 млрд грн, демонструючи зростання більш ніж утричі проти 2024 р. [1].

Ключовою особливістю воєнних ризиків є їх позаринкова природа та висока корельованість збитків, що ускладнює класичний андеррайтинг. Концептуальне підґрунтя системи визначається багатовимірною таксономією загроз (часовою, просторовою та об'єктною), що охоплює миттєві збитки від обстрілів, довгострокові втрати демілітаризації й транскордонні збої логістики, а також виокремлює воєнні, політичні й гібридні («воєнно-цифрові») ризики [2]. Тому сучасні підходи ґрунтуються на глибоких даних, машинному навчанні та